

INFORMÁCIÓELŐÁLLÍTÁS, -MEGJELENÍTÉS ÉS -TERJESZTÉS

Audiovizuális, elektronikus, optikai információhordozók

95/295

MARAIS, Hester – COETZEE, Helena S. – SWART, N.G.N.: Videomateriaal in biblioteke van onderwysinrigtings: 'n statistiese ontleding = South.Afr.J.Librl.Inf.Sci. 62.vol. 1994. 4.no. 168-176.p. Bibliogr.

Res. és összefoglalás angol nyelven.

Videó-dokumentumok oktatási intézmények könyvtáraiban: statisztikai elemzés

Egyetemi könyvtár; Felmérés [forma]; Főiskolai könyvtár; Szakkönyvtár; Videokazetta

A videó az oktatás fontos segítőeszközévé vált. Előnyeit a nyomtatott dokumentumokkal szemben általánosan elismerik. Mindazonáltal sok időbe telt, amíg a videó a tanulási folyamat szerves részévé vált. Fokozódó oktatási célú használatának eredményeként az oktatási intézmények jelentős videó-állományokat építettek ki. E különgyűjtemények szervezéséről, kezeléséről azonban elég keveset lehet tudni. A Pretoriai Egyetemen 1992-ben vézett kutatás során 70 kérdőívet küldtek szét egyetemi könyvtáraknak, technikai könyvtáraknak, tanárképző főiskolák könyvtárainak, valamint mezőgazdasági, ápolóképző és teológiai főiskoláknak. 54 kérdőív érkezett vissza. A kérdőív fő kérdései a következők voltak:

- Van az intézménynek videó-gyűjteménye?
- Milyen nagyságú az állomány?
- Melyik videó-formátumot gyűjtik?

- Kölcsönöznek-e videót könyvtárközi kölcsönzéssel?
- Vannak-e az intézménynek rögzített irányelvei a videóval kapcsolatban?
- Mennyi az állománygyarapítási keret?
- Kell-e fizetni a használóknak?
- Milyen raktározási rendszert használnak?
- Milyen mértékben hozzáférhető a gyűjtemény a használók számára?
- Milyen szempontú elrendezést használnak a kereséshez?
- Mennyire ismerik a szerzői jogi korlátozásokat?

A válaszok statisztikai elemzéséből a következő következtetéseket lehetett levonni:

- a szűkös beszerzési keretek akadályozzák a megfelelő gyűjtemények létrehozását;
- a legtöbb könyvtár videokazettát gyűjt;
- a legkedveltebb formátum a VHS;
- igen kevesen hajlandók könyvtárközi kölcsönzéssel videót küldeni;
- a tárolásra nem fordítanak megfelelő figyelmet;
- használati díjat egyetlen könyvtár sem kér;
- a kazettákat általában a raktári jelzetek szerint tárolják, ami korlátozza a hozzáférhetőséget;
- kevés könyvtár ismeri a szerzői jogi korlátokat; végül
- általában nem készítene a videó-gyűjteményre vonatkozó irányelveket.

(Novák István)

95/296

DESMARAIS, Norman: An electronic carriage ... or a horseless book? = Audiov.Librl. 20.vol. 1994. 4.no. 286-292.p.

Elektronikus kocsis ... vagy ló nélküli könyv?

Dokumentum -gépi információhordozón; Elektronikus könyv

A számítógépesítés új távlatokat nyitott a kiadásban is. Az "elektronikus könyv" különböző modelljeiben (amelyek közül a szerző hármát ismertet) tovább él maga a hagyományos könyv, és az elnevezés is a fizikailag megfogható könyv képét, a szöveggel teli oldalakat idézi fel.

Az elektronikus könyv első modellje a gépi szövegszerkesztésből származik. A szövegszerkesztő a szöveget ASCII formátumba konvertálja. Ennek az az előnye, hogy minden szóra keresni lehet, és a szöveg vagy annak egy része további feldolgozás céljára konvertálható. E dokumentumok nem tartalmazzak viszont a formátumra vonatkozó információkat. Így készülnek például a *Project Gutenberg* vagy a *Library of the Future* elektronikus könyvei.

Az első modell egyik alváltozata, amikor a nyomtatott oldalakat szkennelrel tapogatják le. Ennek az a hátránya, hogy a tárolási igény az ASCII-ének legalább háromszorosa, nagy feloldóképességű monitort és nagyteljesítményű nyomtatót igényel, a használók csak külön megadott indexelő kifejezésekkel kereshetnek.

Az utóbbi alváltozat (például a *Voyager Expanded Books* nevű terméke) továbbfejlesztve lehetővé teszi a használók számára azt is, hogy manipulálják a szöveget (azaz kijelöljenek részt, könyvjelzőket, a margón megjegyzéseket helyezzenek el) anélkül, hogy szövegszerkesztőbe exportálnák azt. Egyes termékek hiperszöveg-szerű kapcsolatokat is tartalmaznak. Kívánságra meg lehet változtatni a betűkészletet, a megjelenítési formát, a sortávolságot.

Egy másik alváltozat a nyelvtanulást segíti: képi információkat, helyes kiejtést, szómagyarázatokat, tézauruszt, esetleg fordítást tartalmaz.

Az elektronikus könyv második modellje a számítógépes játékokhoz kapcsolódik. A piacon kapható legtöbb játéknál több adatot tartalmaz, és realiztikusabb szimulációkat tesz lehetővé. A játék különböző elektronikus információs termékek, például enciklopédiák, almanachok részét képezi (Time Almanac, Mammals: A Multimedia Encyclopedia). A cselekmény nem interaktívan zajlik, más szóval a menete lineáris. Legjobb esetben véletlenszerűen változtatják az egyes játékok lefolyását, többféle útvonalat és befejezést kínálnak.

Az elektronikus könyv harmadik modellje, az interaktív irodalom a televíziózással és a szórakoztató iparral kapcsolatos. A számítógép videóval van összekapcsolva, lehetővé teszi a használó számára az interaktivitást. E termékek ASCII szöveget, audio és video jeleket tartalmaznak többféle hordozón (winchester, CD-ROM és videolemez). Példák: *Columbus: Encounter, Discovery, and Beyond; Illuminated Books and Manuscripts.*

A növekvő interaktivitás, modellezési és szimulációs képességek elvezetnek a virtuális valóság technikájának alkalmazásához, amely jól kihasználható például az útikönyvek esetében, a szépirodalomban pedig előbb-utóbb megjelenhetnek az interaktív regények.

(Hegyközi Ilona)

Lásd még 243, 258, 269, 289, 293, 309

Kommunikációs technikák

Lásd 222

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

Könyvtárgépesítés általában

Lásd 197, 232

Könyvtárépítés, berendezés

95/297

FUHLROTT, Rolf: Das neue Gebaude der Stadtbücherei Münster. Gebiert eine neue Architektur neues bibliothekarisches Denken? = ABI-Tech. 15.Jg. 1995. 1.no. 1-12.p. Bibliogr. 6 tétel.

Res. angol nyelven